

Směrnice vedoucího Katedry psychologie PF JU

č. 1/2022

Část A

Obecná ustanovení

Čl. 1

- I. Tuto směrnici vydává vedoucí katedry psychologie (dále též jen „vedoucí katedry“) na základě čl. 22 opatření děkana č. 7/2017 ve znění změn provedených opatřením děkana č. 8/2019 a změn provedených opatřením děkana č. 11/2021.
- II. Tato směrnice zejména konkretizuje pravidla obsažená v opatření děkana týkající se státní závěrečné zkoušky (dále jen „SZZ“) nebo její části garantované katedrou pro bakalářský obor Psychologie.

Část B

Oborově zaměřená část SZZ

Čl. 2

Zkouška z předmětu SZZ

- I. Zkouška z předmětu SZZ se může členit na dílčí součásti. Ty jsou však hodnoceny souhrnně známkou za zkoušku z předmětu SZZ.
- II. Katedra garantuje tyto zkoušky z předmětu SZZ:

KPSY/7Q2 – Integrativní psychologie

KPSY/7Q3 – Metodologie

KPSY/7Q4 – Obecná psychologie

Čl. 3

Zkouška z předmětu SZZ – Integrativní psychologie (KPSY / 7Q2)

- I. Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:
Psychologie osobnosti I. (KPSY / 7PSO1), Psychologie osobnosti II (KPSY / 7PSO2), Sociální psychologie I (KPSY / 7SOP1), Sociální psychologie II (KPSY / 7SOP2), Vývojová psychologie I (KPSY / 7VP1), Vývojová psychologie II (KPSY / 7VP2), Základy psychopatologie (KPSY / 7PYPB).
- II. Do zkoušky ústí též povinně volitelné předměty; povinnosti jejich plnění stanovuje platný studijní plán. SZZ ověřuje kompetence studenta, které získal či rozvinul studiem předmětů určených platným studijním plánem.
- III. Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je přibližně 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě posouzení úrovně znalostí ve výše uvedených oblastech a schopností integrace a propojení znalostí z uvedených psychologických disciplín. Výkon je hodnocen jednou známkou.
- IV. Tematické okruhy zkoušky jsou:
 1. Vymezení předmětu psychologie osobnosti, vývojové a sociální psychologie. Místo těchto disciplín v systému psychologických věd, vzájemné průniky, rozdíly v úhlech pohledu, rozdíly v metodách výzkumu, nejzásadnější výzkumy v dějinách těchto disciplín.
 2. Determinace osobnosti a jejího vývoje. Vlivy genetické versus vlivy prostředí. Zrání versus učení jako činitelé vývoje. Učení v různých etapách vývoje. Výchova (výchovné styly a jejich vliv

na vývoj dítěte). Determinace osobnosti vlivem sociokulturního prostředí, interkulturní psychologie.

3. Struktura osobnosti. Rysové a faktorové teorie osobnosti (Allport, Cattell, Eysenck, McCrae a Costa). Interakce osobnostních rysů s prostředím v průběhu života. Predikce chování člověka z charakteristik rysů a situace (Bandura, Rotter, Mischel).
 4. Nevědomé vlivy v životě člověka (Freudova a Jungova teorie osobnosti), obranné mechanismy ega. Agrese v dětství a dospívání. Agrese z pohledu sociální psychologie. Bandurova teorie agresivního chování.
 5. Tělo a psychika. Tělesný vývoj, tělesné změny a jejich dopad na psychický a sociální vývoj, fyzické zrání a sexuální problematika, rozdíly ve vývoji mezi pohlavími, vývoj genderu. Freudova teorie vývoje libida.
 6. Emoce. Temperament jako dispozice pro průběh emočních procesů, teorie temperamentu (klasické – antické, fyziologické – Eysenck, Gray, Cloninger, na dětské populaci – Thomas a Chessová, Kagan). Emoční rysy osobnosti, emoční inteligence, emoční a sociální kompetence. Emoční vývoj.
 7. Kognice. Kognitivní dispozice, inteligence. Kognitivní vývoj (včetně vývoje percepce), Piagetova teorie vývoje myšlení. Sociální percepce a kognice (schémata, kategorie, stereotypy), utváření dojmu a zkreslující efekty. Atribuce. Heuristiky. Kellyho teorie konstruktů.
 8. Komunikace (vývoj řeči a komunikace, typy, prostředky a aktéři komunikace v jednotlivých formách sociálních skupin, komunikační styly a vůdcovství). Kooperace, konflikt.
 9. Sociální vývoj a socializace: raný proces socializace, attachment a jeho druhy. Vliv attachmentu na blízké vztahy v dospívání a dospělosti. Teorie osobnosti Adlera, Horneyové a Sullivana. Eriksonova teorie vývoje.
 10. Blízké vztahy. Přátelské a partnerské vztahy z pohledu sociální psychologie (afiliace, atraktivita, láska). Manželství a rodinné vztahy z pohledu vývojové psychologie (motivace k rodičovství, vstup dítěte do rodiny, specifika vztahu k matce a otci, separace od rodiny, sourozenecké konstelace).
 11. Malé skupiny. Sociální skupiny a sociální vlivy (facilitace a inhibice, poslušnost, vyhovění a konformita, skupinová polarizace). Konformita a identita v období adolescence. Vliv vrstevníků, vrstevnické skupiny v různých etapách života.
 12. Prosociální chování (altruismus, sociální směna, empatie). Prosociální chování v různých etapách života. Sociální normy. Charakter, struktura vlastností charakteru, hodnoty. Vývoj morálního usuzování (Kohlberg, Gilliganová)
 13. Jáství. Jednotlivé složky sebepojetí. Zdroje sebepojetí a vývoje vztahu k sobě. Rogersova teorie jáství. Koncepty patřící do vztahu k sobě (naučená bezmocnost, locus of control, self-efficacy). Jáství z pohledu sociální psychologie (identita, sociální role).
 14. Motivační struktura osobnosti. Teorie Murrayho a McClellanda. Implicitní motivy a explicitní cíle. Intrinsická versus extrinsická motivace. Vztah motivační struktury a psychického zdraví, možnosti změny motivační struktury. Postoje z hlediska sociální psychologie (jejich měření, složky postojů, předsudky a stereotypy).
 15. Humanistická psychologie; základní existenciální a spirituální otázky; svoboda, smysl života, osamělost, smrt (a proměny pohledu na ně v průběhu života).
- V. Student si vylosuje jeden okruh.
- VI. Čas trvání zkoušky je přibližně 20 minut. Zkouška je rozpravou nad vylosovaným tématem. Komise v průběhu zkoušky pokládá studentovi doplňující otázky.

Čl. 4

Zkouška z předmětu SZZ – Metodologie (KPSY/7Q3)

- I. Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:
Metodologie pro psychology I (KPSY / 7MTP1), Metodologie pro psychology II (KPSY / 7MTP2), Statistika pro psychology I (KMA / 7STP1), Statistika pro psychology II (KMA / 7STP2), Základy psychometrie (KPSY / 7ZPSM)
- II. Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je přibližně 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě posouzení úrovně znalostí ve výše uvedených oblastech. U každé otázky je předpokládána základní orientace v tématu, schopnost vysvětlit ho a uvažovat nad ním i z teoretického i z praktického hlediska. Výkon je hodnocen jednou známkou.
- III. Tematické okruhy zkoušky jsou:
 1. Psychologie jako věda (co je to věda, paradigma dle Kuhna, způsoby poznávání a fixování přesvědčení dle Peirce, vlastnosti metody vědy, cíle poznávání v psychologii, budování a hodnocení vědecké teorie, teorie pravdy, indukce, dedukce, metodologické problémy v psychologii, idiografické a nomotetické aspekty psychologie).
 2. Charakteristiky kvantitativního a kvalitativního výzkumu (porovnání předností a omezení, možnosti metodologicky smíšených výzkumů).
 3. Problém – cíl a účel – výzkumná otázka a hypotéza ve výzkumu (význam těchto prvků výzkumu, způsoby formulace, co je to hypotéza, nulová hypotéza, vlastnosti dobré hypotézy, proměnné a operacionální definice, dobrá výzkumná otázka v kvalitativním výzkumu, příklady výzkumné otázky a hypotézy).
 4. Typy výzkumných designů – kvantitativní přístupy (které proměnné lze v designu sledovat, jejich vhodnost dle typu proměnných, typy projektů a jejich charakteristika, přednosti a nedostatky, příklad využití jednotlivých designů).
 5. Typy výzkumných designů – kvalitativní přístupy (charakteristika a způsoby využití jednotlivých typů výzkumů, příklad využití jednotlivých designů).
 6. Experiment (experimentální podmínky, validita experimentu, vnější proměnné, metody jejich kontroly, mezisubjektové, vnitrosubjektové a multivariační plány, příklad využití experimentu).
 7. Výběr vzorku v kvantitativním a kvalitativním přístupu (princip reprezentativity, princip teoretické saturace, způsoby výběru u daných přístupů, jejich přednosti a omezení).
 8. Metody sběru dat v kvantitativním přístupu (vstup do terénu, kontakt s respondentem, rozhovor, dotazník, používání škál, pozorování, analýza stop a výsledků činnosti, sémantický diferenciál, Q-třídění, psychologické testy a jejich vlastnosti, metaanalýza).
 9. Metody sběru dat v kvalitativním přístupu (vstup do terénu, kontakt s respondentem, rozhovor, pozorování, ohniskové skupiny, analýza stop a výsledků činnosti, výzkumníkův deník, terénní poznámky).
 10. Zpracování dat v kvantitativním přístupu (druhy proměnných a úrovně měření dle Stevensona, příprava a uspořádání dat, kontingenční tabulka, korelační matice, statistická významnost, testování hypotéz, postupy popisné, explanatorní a konfirmatorní statistiky ve vztahu k druhům proměnných v datech, parametrické a neparametrické statistické metody, problematika interpretace dat).
 11. Zpracování dat v kvalitativním přístupu (příprava a uspořádání dat, způsoby kódování, analytická indukce, konstantní komparace, analytické uzávorkování, konkrétní pokročilé metody jako např. vyložení karet, kontrastování, tematické kódování, specifika zpracování dat dle zakotvené teorie, narativní analýza a další, problematika interpretace dat).

12. Kritéria kvality výzkumu (validita a reliabilita – jejich vymezení, odhad, vztah ke kvalitě výzkumu, problematika reprezentativity vzorku a zobecňování výsledků, kritéria kvalitativního výzkumu – důvěryhodnost, přenositelnost, spolehlivost, triangulace).
 13. Etické zásady ve výzkumu (důvěrnost, informovaný souhlas, znalost etických témat ve výzkumu dle etického kodexu, např. dle APA, citování a publikování odborných textů, příklady etických momentů ve výzkumu a jejich ošetření).
 14. Teorie měření (klasická teorie měření a moderní teorie měření, hrubé a odvozené skóry, druhy rozložení dat, normy a jejich význam, standardizace testu, zdroje variability v měření).
 15. Test jako nástroj měření (validita a reliabilita metod – základní definice, typy a způsoby jejich odhadu, problematika škál a škálování, konstrukce testu).
- IV. Student si vylosuje jeden okruh.
- V. Čas trvání zkoušky je přibližně 20 minut. Zkouška je rozpravou nad vylosovaným tématem. Komise v průběhu zkoušky pokládá studentovi doplňující otázky.

ČI. 5

Zkouška z předmětu SZZ – Obecná psychologie (KPSY / 7Q4)

- I. Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:
Dějiny psychologie (KPSY / 7DPSY), Základy psychofyziologie člověka (KBI / 7ZPFC), Obecná a kognitivní psychologie I (KPSY / 7OKP1), Obecná a kognitivní psychologie II. (KPSY / 7OKP2), Základy neuropsychologie (KPSY / 7NRPB)
- II. Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je přibližně 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě posouzení úrovně znalostí dané problematiky, schopnosti uvažovat o jednotlivých oblastech obecné psychologie v kontextu oboru a schopnosti znalosti prakticky aplikovat. Výkon je hodnocen jednou známkou.
- III. Tematické okruhy zkoušky jsou:
 1. Předmět psychologie a jeho historické proměny – přehled hlavních psychologických směrů. Modely psychiky. Mentální reprezentace, psychofyzický problém. Metodologické a etické problémy současné psychologie.
 2. Základní pojmy obecné psychologie – základní psychologické kategorie (psychika, mysl, vědomí, prožívání, chování) a základní psychické jevy (psychické procesy, stavy, obsahy, dispozice). Dělení psychických procesů. Mentální reprezentace a utváření psychických obsahů.
 3. Determinace lidské psychiky. Psychofyzický problém. Biologické a sociokulturní vlivy na utváření psychických dispozic a dějů (dědičnost a možnosti zjišťování míry dědičnosti psychických dispozic, procesy zrání a učení, vlivy sociálního prostředí, kultury). Vztah aktuálních fyziologických stavů CNS a psychických funkcí, stavů.
 4. Vědomí a nevědomí. Vývoj psychologického zkoumání vědomí, vymezení základních pojmů. Funkce vědomí. Změněné stavy vědomí. Filosofické, kognitivní a neurologické přístupy k vymezení vědomí. Nevědomí a jeho různá pojetí. Pozornost. Problematika svobodné vůle.
 5. Senzorické a percepční procesy. Funkce percepčních procesů (lokalizace, rozpoznávání). Individuální rozdíly v percepčních procesech. Vliv implicitních a předpozornostních procesů (priming, podprahová percepce). Teorie percepce (gestaltistické principy, Gibsonovo pojetí přímé percepce, Posnerova teorie prototypů, neurologické výzkumy Hubela a Wiesela, teorie top-down).
 6. Představy a mentální reprezentace. Vjemy a představy. Druhy představ, neurologické vysvětlení. Procesy asociace představ. Mentální reprezentace poznatků – obrazy a výroky, teorie dvojího kódování, mentální modely. Mentální manipulace s představami. Pojmy, kategorie, sémantické sítě; konekcionistický model. Imaginace.

7. Psychologie učení. Druhy a funkce jednotlivých druhů učení. Geneticky podmíněné procesy učení (habituační, imprinting, explorační chování). Klasické podmiňování a jeho role v lidském životě. Operantní podmiňování – proces (zpevnění, generalizace a diskriminace, extinkce a spontánní obnovení), dynamika – schémata zpevňování. Komplexní učení – role mentálních reprezentací (učení vzhledem, Tolmanovo S-O-R, sociální učení). Implicitní a explicitní učení.
 8. Paměť a její funkce v životě člověka. Modely paměti (Atkinson a Shiffrin – tradiční model, Craik a Lockhart – úroveň zpracování informace, Engle, Baddeley – pracovní paměť, Tulving, Squire – paměťové systémy, McClelland a Rumelhart – konekcionistický model). Paměťové procesy – kódování, vybavování. Zkreslení a zapomínání. Neuropsychologie paměti.
 9. Myšlení. Psychologické přístupy ke zkoumání myšlení; druhy myšlení. Myšlenkové operace. Propozicionální myšlení – druhy pojmů a operace s nimi, deduktivní a induktivní usuzování. Rozhodování – algoritmičké a heuristické postupy, posuzování alternativ – teorie rozhodování. Myšlení jako řešení problémů.
 10. Jazyk a myšlení. Vlastnosti jazyka, osvojování si jazyka. Myšlení a řeč – Piaget, Vygotský, Bruner, Sapir-Whorfova hypotéza. Jazyk v sociálních souvislostech – řečové akty, komunikace.
 11. Emoce. Vymezení a funkce emocí, základní složky emočních jevů. Základní teorie (fyziologické, kognitivní, evoluční, dvoujádrová teorie). Dimenze a druhy emocí, jejich vývoj. Emoční inteligence, její význam a složky. Regulace emocí a vliv na kognitivní funkce.
 12. Motivace. Funkce a vymezení motivace, motiv, potřeba, incentiva. Sebezáchovné a stimulační motivy. Psychosociální motivy – vymezení, možnosti diagnostiky. Teorie motivace (Murray, Maslow, McClelland a MacAdams, Weiner, Heckhausen, Deci a Ryan). Implicitní a explicitní motivy. Předmětná stránka motivace – cíle. Motivace a vůle.
 13. Integrativní pohled na psychické procesy – schopnosti a inteligence, temperament, charakter (vymezení, struktura a rozdělení, složky; hlavní teoretická pojetí).
- IV. Student si vylosuje jeden okruh.
- V. Čas trvání zkoušky je přibližně 20 minut. Zkouška je rozpravou nad vylosovaným tématem. Komise v průběhu zkoušky pokládá studentovi doplňující otázky.

Část C

Kvalifikační práce

Čl. 6

Obsahové a formální požadavky

- I. Rozsah bakalářské práce (vlastní text práce bez obsahu, seznamu literatury, příloh) je stanoven v zadání práce. Formální požadavky na úpravu práce stanovuje čl. 20 opatření děkana.
- II. Požadavky na úpravu citací a způsob uvedení bibliografických údajů stanovuje norma APA Style v revizi aktuální k datu odevzdání práce. Zdroj: *apastyle.apa.org*.
- III. Provedení práce vychází z kritérií uvedených v Manuálu pro psaní kvalifikačních prací na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, publikovaném v roce 2021 nebo v novější revizi (zdroj: Dostál, D., & Dominik, T. (2021). *Manuál pro psaní kvalifikačních prací na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci*. Univerzita Palackého v Olomouci.). Formální kritéria upravuje norma APA v aktuální revizi a doplňují materiály, které jsou studentům přístupné na katederním úložišti. Uvedená kritéria se vztahují k oblastem, které nejsou dále upraveny v opatření děkana, v této směrnici nebo v zadání práce.

- IV. Celkový počet referencí využitých v práci by měl být vyšší než 30 zdrojů, z toho alespoň 15 referencí by měla tvořit anglicky psaná literatura a alespoň 10 referencí časopisecké empirické studie.
- V. Pokud práce zahrnuje výzkum s lidskými účastníky, je v příloze práce uvedeno plné znění textu informovaného souhlasu tak, jak byl účastníkům předložen.
- VI. S ohledem na charakter práce může vedoucí katedry schválit individuální výjimku, která požadavky uvedené v této směrnici v odůvodněných případech upravuje. Žádost o tuto výjimku student předkládá se zdůvodněním, písemně a současně se Zadáním kvalifikační práce.
- VII. Odborné posouzení kvalifikační práce sestává z hodnocení jednotlivých hledisek, resp. dílčích aspektů práce, na bodové škále (pokrývající naplnění – nenaplnění daného parametru).
Hlediska hodnocení pokrývají zejména:
 - 1. Obsahovou úroveň práce (zejm. formulaci cílů, strukturování a provázanost textu, teoretický rámec práce),
 - 2. zpracování empirické části nebo analytické části u přehledových studií (zejm. zvolené metodologické řešení, jeho dokumentaci a kvalitu provedení, úroveň diskuse),
 - 3. práci se zdroji (zejm. relevanci a aktuálnost zdrojů, práci s normou),
 - 4. jazykovou úroveň práce a formální úroveň práce (zejm. rozsah, členění a náležitosti práce).Součástí hodnocení může být slovní komentář, který hodnocení zpřesňuje či doplňuje.

Čl. 7

Obhajoba bakalářské práce

- I. Obhajoba bakalářské práce trvá přibližně 20 minut. Průběh obhajoby:
 - 1. Student komisi stručně představí cíl práce, strukturu práce, výsledky a přínos práce, a to prostřednictvím připravené prezentace obsahující vizualizaci klíčových informací. Délka prezentace by měla být přibližně 10 minut.
 - 2. Komise se seznámí s posudky práce.
 - 3. Student reaguje na připomínky a otázky uvedené v posudku.
 - 4. Následuje diskuse k práci, členové SZZ komise mohou studentovi pokládat doplňující dotazy.
- II. Hodnocení práce zahrnuje hodnocení obsažené v posudcích i hodnocení obhajoby před komisí SZZ. Výkon je hodnocen jednou známkou.

Část D

Závěrečná ustanovení

Čl. 8

Závaznost, aplikovatelnost a výklad směrnice

- I. Pravidla obsažená v této směrnici jsou závazná pro všechny, jichž se týkají, a to i pro vedoucího katedry. Změna v osobě vedoucího nemá na pravidla uvedená v této směrnici vliv.
- II. Změny v pravidlech lze činit jen vydáním nové směrnice.
- III. Vyjde-li najevo rozpor směrnice vedoucího katedry s některým opatřením děkana, proděkana, rektora, prorektora, vnitřním předpisem JU nebo PF nebo se zákonem, použije se přednostně ustanovení, které není obsaženo ve směrnici vedoucího katedry.
- IV. Výkladem směrnice je pověřen proděkan pro studium. Je-li to vhodné či nezbytné, vyžádá si před provedením výkladu stanovisko vedoucího katedry.

Čl. 9

Zrušující ustanovení

Tato Směrnice je platná v plném rozsahu pro studenty studijního programu Psychologie pod kódem akreditace B0313A230010, dle novelizovaného opatření 7/2017 článku 2b. Pro studenty ve studijním programu Psychologie pod kódem akreditace B7701 je platná předchozí směrnice, Směrnice vedoucí katedry pedagogiky a psychologie č. 8/2017.

Čl. 10

Účinnost

Tato směrnice nabývá účinnosti 1. 9. 2022.

V Českých Budějovicích 31. 8. 2022

doc. PhDr. Dalibor Kučera, Ph.D., v.r.
vedoucí Katedry psychologie PF JU